

Kyhmypilkkasiiven nokan tyvellä on selvä kyhmy ja nokassa on selvästi punertavaa väriä. Valkea kuvio silmän takana on pidempi kuin pilkkasiivellä. Hanko 30.5.2012. JANNE RIIHIMÄKI

Kyhmypilkkasiipi

– kyhmypilkkasiipi!

Rauhallinen toukokuinen aamu Hangon lintuasemalla sai shokkiherätyksen, kun Suomen toinen kyhmypilkkasiipi lensi niemen ohitse. Kesäkuun alussa kolmas kyhmypilkkasiipi löytyi Ahvenanmaalta. Mikä ihmeen kyhmypilkkasiipi ja mistä sellaisen määrittää?

Staijasin 27.5. Hangon lintuaseman bunkkerilla **Hanna Hyvösen**, **Aleksi Mikolan** ja **Aatu Vattulaisen** kanssa, kun huomasin muutama sadan metrin päässä lentävän yksinäisen pilkkasiiven. Lintu oli lentämässä hieman pois päin, kun sain sen putkeen. Ensin huomasin loistavan pinkit jalat. Sitten huomioni kiinnittyi voimakkaaseen pitkään valkoiseen kuvioon silmän luona, ja onneksi heti raksutti. Tarkistin samalla sekunnilla vielä nokan, jossa näkyi vettä vasten selkeä kyhmy ja nokan väri erottui sel-

keästi punaisena. ”Kyhmypilkkasiipi-kyhmypilkkasiipi!”, huusin, ja bunkkerilla olijat ehtivät heti mukaan. Kolme muuta maastossa ollut miehittäjää sen sijaan ei valitettavasti ehtinyt enää tilanteeseen.

Linnun kadottua alkoi saman tien kuulua keltahempon ääntä, ja naaraslintu pörräsikin aamupäivän ajan kärjen alueella. Sendari oli erityisen suosiollinen, sillä iltapäivällä kotilahtea selatessani löytyi vielä toinen asemalle uusi laji, amerikantukkasotkakoiras!

Kyhmypilkkasiipi jäi kiertelemään alueelle, ja siitä tehtiin ensihavainnon jälkeen viisi havaintoa 12.6. asti. Löytötilanteessa linnun alalajimääritys jäi auki, sillä nokan yksityiskohtia ei nähty riittävän hyvin. Seuraavina havaintopäivinä linnun yksityiskohdat onnistuttiin kuitenkin näkemään paremmin ja lintu oli määritettävissä *stejnegeriksi* muun muassa nokan kuvioinnin ja mustien kupeiden perusteella. 30.5. linnun ohilennon onnistui näkemään yli sata bongaria.

Yllättäen Hammarlandin saaristossa Ahvenanmaalla havaittiin 11.–13.6. kyhmypilkkasiipi, joka valokuvien perusteella on eri lintu kuin Hangon yksilö. BirdLife Suomen rareiteetikomitea ei ole vielä tarkastanut havaintoja.

Kyhmypilkkasiipi T-paidassa:

Hangon kyhmypilkkasiipihavainnon kunniaksi teetettiin Hangon lintuaseman T-paitoja kyhmypilkkasiipilogolla. Paitoja voi tilata osoitteesta <http://tringapaidat.spreadshirt.fi>.

Pilkkasiipi jaettiin hiljattain kahteen lajiin: kyhmypilkkasiipeen (*Melanitta deglandi*) ja pilkkasiipeen (*M. fusca*). Pilkkasiipi pesii Euraasiassa Länsi-Euroopasta Länsi-Siperiaan asti, ja laji luokiteltiin tänä vuonna voimakkaan taantumisen takia maailmanlaajuisesti erittäin uhanalaiseksi. Kyhmypilkkasiipi jaetaan puolestaan kahteen alalajiin, joista nimialalaji pesii Pohjois-Amerikassa ja *stejnegeri*-alalaji Keski- ja Itä-Aasiassa. Suomen ensimmäinen havainto koski Kemiönsaarella 27.5.–8.6.1996 havaittua *stejnegeri*-alalajin koirasta.

Näin tunnistat *kyhmypilkkasiiven*

Kyhmypilkkasiipi on kooltaan ja yleismuodoltaan pilkkasiipimäinen. Naaraat ovat hyvin tavallisen pilkkasiiven näköisiä. Keskitynkin tässä läpikäymään vain koiraan tuntomerkkejä, joista keskeisimmät löytyvät pään alueelta.

Nimensä mukaisesti kyhmypilkkasiiven nokassa on selkeä kyhmy. Kyhmyn muodossa on eroja alalajien välillä, ja *stejnegerillä* se on voimakkaampi ja kulmikkaampi. Silmän alareunasta lähtevä valkoinen kuvio on pidempi kuin tavallisella pilkkasiivellä ja suippenee pisaraisesti kohti takaraivoa.

Nokan väritys eroaa selkeästi tavallisesta pilkkasiivestä: nokan vaaleassa värialueessa on selkeästi punertavaa, ja vaalea alue jatkuu kärjestä suupieltä pitkin vain kyhmyn kohdalle nokan puoliväliin nokan tyven ollessa musta. Tavallisella pilkkasiivellä nokan vaalea alue on aina keltainen ja se kiertää aina nokan reunaan tyvelle asti. Nuorilla pilkkasiivillä keltainen väri voi olla heikompa ja siten nokka voi näyttää

Suomen kolmas kyhmypilkkasiipi (parvessa keskellä) löytyi Ahvenanmaalta vain pari viikkoa Suomen toisen havainnon jälkeen. Hammarland 11.6.2012. ANTTI J. LIND

tää tummemmalta, kyhmypilkkasiipimäisemmältä, mutta keltaista tulee myös nokan tyvelle. Kyhmypilkkasiiven alalajit eroavat myös nokan värityksen perusteella. *Stejnegerin* nokassa on pääasiassa vain punertavaa lukuun ottamatta keltaista juovaa nokan alareunassa. Nimialalajin nokassa kellertävää on enemmän ja se sijoittuu vaalean punertavan alueen yläpuolelle.

Nimialalajin tuntomerkiksi mainitaan myös selkeästi ruskeat kupeet, mutta on hyvä muistaa,

että esimerkiksi nuoret pilkkasiivet voivat olla ruskehtavampia kuin vanhat, joten linnun ikä on hyvä määrittää vatsan värityksen perusteella (nuorilla on valkea vatsalaikku, vanhoilla ei). Kupeiden väritystä ei kuitenkaan voi pitää täysin varmana tuntomerkkinä, sillä **Petteri Lehiköisen** mukaan ainakin Altain vuoristossa pesivillä *stejnegeri*-kyhmypilkkasiivillä kupeet olivat hieman ruskehtavimmat kuin muu ruumis.

Toinen kansainvälinen Hulan laakson lintufestivaali

11-18 marraskuuta 2012. Hula Valley. Israel

Näen laakson joka on aivan täynnä lintuja!

- Erityisiä lintubongaripaketteja
- Ainutlaatuinen valokuvauspaketti
- Maan parhaat oppaat
- Korkeatasoinen majoitus idyllisessä Kfar Blum -hotellissa

Lisätietoja ja varaukset sivulta
<http://www.hulabirdfestival.org>
hulabirdfestival@gmail.com

Society for the Protection of Nature in Israel
חברת להגנת הטבע
Israel Ornithological Center

